

מקומה של ישראל באוקיינוס ההודי המשתנה

הפסגה של ישראל, איחוד האמירויות, ארה"ב והודו היא הזדמנות טובה לדבר על שני נושאים חשובים בגיאואסטרטגיה של ישראל: תזוזת המוקד הדמוגרפי והכלכלי העולמי מצפון האוקיינוס האטלנטי לאוקיינוס ההודי, והמקום של ישראל באגן האוקיינוס.

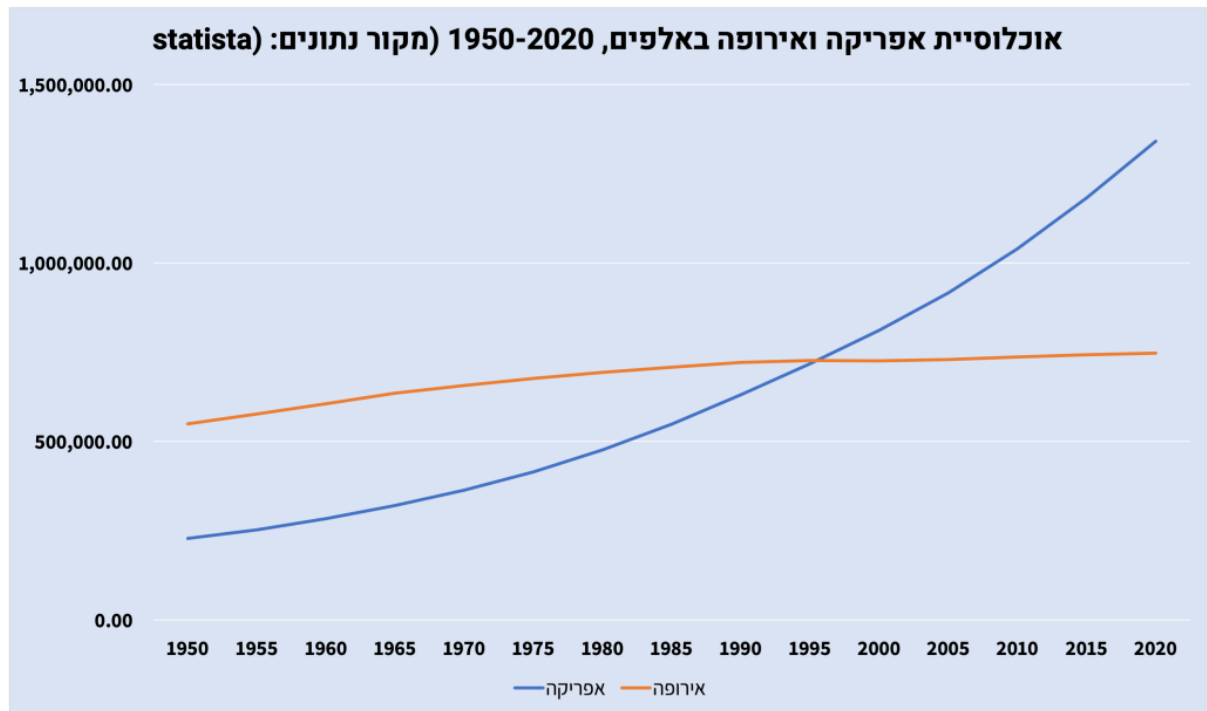
פסגת I2U2 ביולי 2022.

מוקדים נעים

העולם שלנו חווה כרגע מספר שינויים משמעותיים, חלקם "עתיקים" יותר מאחרים. החשוב שבהם, והוא מתרחש מאז שנות ה-90, הוא התזוזה של המוקד הדמוגרפי והכלכלי העולמי מאגן צפון האוקיינוס האטלנטי לאגן האוקיינוס ההודי.

התזוזה הזו חשובה משום שבעוד שהעולם המערבי שולט באגן הצפון האטלנטי מעצם העובדה שהוא מחזיק בכל קו החוף שלו, כמעט ואין נוכחות מערבית באגן האוקיינוס ההודי. התזוזה של המוקד גם נובעת מעליית מעצמות חדשות וגם תומכת בעלייתן. אבל מה בדיוק מזיז אותן?

נתחיל עם הדמוגרפי: בזמן שהודו וסין היו ועדיין שתי המדינות המאוכלסות ביותר בעולם, ההפיכה של אפריקה ליבשת מאוכלסת היא תופעה חדשה יחסית. אפריקה עקפה את אירופה רק ב-1995. משום שהאוכלוסייה צעירה, אפריקה צפויה להמשיך ולגדול מאוד בעשורים הבאים, ולהישאר היבשת הצעירה ביותר גם ב-2050.

המוקד הדמוגרפי של העולם יזוז דרומה, עם הגידול באוכלוסייה במדינות אפריקה שמתחת לסהרה, אינדונזיה, הפיליפינים, וכמובן הודו. המרחב של האוקיינוס ההודי, שכולל את דרום מזרח אסיה, מזרח אפריקה והמזרח התיכון, יהיה בבירור צעיר יותר משאר העולם.

והמרחב הזה יהיה חשוב לא רק דמוגרפית, אלא גם כלכלית. הוא כבר היום קריטי הודות לשני נתיבים מרכזיים שעוברים בו [2] אחד מהמפרץ הפרסי למזרח אסיה, מספק נפט וגז טבעי למרכזים התעשייתיים של מערב הפסיפיק. השני ממזרח אסיה לאירופה, משנע סחורות (ואנרגיה) בין החלקים השונים של אירו-אסיה.

הצמיחה בהודו, קניה, מרכזי התעשייה והמכרות בדרום אפריקה, המכרות והתעשייה באינדונזיה, השער הימי של מרכז אסיה דרך איראן [2] כולם יתרמו לצמיחה הכלכלית של המרחב. בעוד אירופה, סין וצפון אמריקה יכנסו לסטגנציה כלכלית עקב הדמוגרפיה, האוקיינוס ההודי יראה צמיחה.

הנוכחות של דלקים מאובנים, מחצבים ואוכלוסייה צעירה (גם ביקוש למוצרים, גם כוח עבודה זול) כבר מביא את כל המעצמות הגדולות להשיג דריסת רגל באגן. אם זו יפן, צרפת, בריטניה, רוסיה, טורקיה, ארה"ב וכמובן סין, כולן שוקדות על נוכחות צבאית, כלכלית ודיפלומטית במרחב.

המקום של ישראל במרחב

איפה ישראל בכל הסיפור? ישראל תלויה באוקיינוס ההודי בשביל סחר ימי עם המפרץ הפרסי

ועם מזרח אסיה. הים האדום מהווה גוף מים קריטי לביטחון הלאומי של ישראל, לאור החשיבות הכלכלית שלו לנו.

יותר מזה ² חיזוק הקשרים עם מדינות המפרץ הפרסי בעקיפין מביא גם לחיזוק היחסים עם הודו, והזדמנויות חדשות במזרח אפריקה. ערב הסעודית, איחוד האמירויות, קטאר הן כולן שחקניות חשובות באגן האוקיינוס ההודי.

תפיסה אסטרטגית הוליסטית של המרחב הגיאופוליטי של ישראל מראה שישראל אינה רק חלק מהמזרח התיכון או שלוחה מערבית, אלא עומדת כציר מקשר לשלושה אזורים גדולים ³ המזרח התיכון, אגן האוקיינוס ההודי, ואירופה.

שינוי באחת הזירות משפיע על שתי הזירות האחרות, וישראל יכולה להשתמש ביוזמה בזירה אחת בשביל להגדיל את השפעתה בזירה אחרת. דוגמה אחת היא חיזוק היחסים עם מצרים שנובע מהביקוש האירופי הגדל לגז טבעי ישראלי. דוגמה אחרת הם היחסים המתחזקים עם איחוד האמירויות והודו במשולב.

האינטרס הישראלי הוא להבטיח את התנועה החופשית של אנשים, סחורות ומידע בכל אחד מהמרחבים וביניהם. להגדיל את הקשרים הכלכלים עם אגן האוקיינוס ההודי, להגדיל את שיתוף הפעולה המדיני במזרח התיכון וייצוב האזור, ולהגדיל את השת"פ הכלכלי והביטחוני עם אירופה.

ישראל היא שחקן קטן דמוגרפית במרחב, אך היכולות הטכנולוגיות שלה, הניסיון הביטחוני וכמובן הגז הטבעי נותנים לה ארגז כלים משמעותי ונכסים שהופכים אותה אטרקטיבית בשלושת המרחבים. האתגר של ההנהגה בירושלים יהיה להבין את הקשרים האלה ולרתום אותם, הופכים את ישראל לציר חשוב בסדר העולמי הבא.